

GAR PARAU -750 METRE SIFON DALIŞI

İran'dayız. Ender'leyim, önümüzde dimdik Zağros dağları dikiliyor. Şöyle bir baktık birbirimize, sırtımızda 25kg çanta, 60 derece eğimle çıkacağımız(1450 metreden 3000 metreye) ana silsile duruyor, İlk hedef 2200 metre , sonrasında ver elini 3000 metredeki dağ kulübesi.

İnsan zora geleceğini anlayınca, gülmeye başlanmış, e bizde tabi ki gülmeye başladık, daha işin başında idik, sonrası çok ayrı bir hikaye.

Benim açımdan ilginç olan Türkiye'den yaklaşık 14.0000 km uzakta, Pasifik'te bulunan, dalış cenneti Palau adasından 24 saatlik bir yolculuk sonrasında memlekete gelip, akşamında Tahran'a uçuyor olmamızdı. Gezinin detayları 1 ay önceden belli olduğundan teknik malzeme hazırды. Daha önce hiçbir Türk mağaracının ziyaret etmediği İran çok ayrı bir dünya, bu kısmı ayrı yazılarda bahsedeceğiz zaten.

Yaklaşık 10 saatlik otobüs yolculuğundan sonra, Kermanshah eyaleti sınırlarında bulunan, aynı adla anılan mili parkın sınırlarına geldik, az önce bahsettiğim yorucu çıkış maceramız ile yaklaşık 8 saat sonra, 3000 metredeki kulübede idik. Ben hemen tuluma girip, irtifa ya alışmak için uyumaya başladım, yaklaşık 24 saat süresince yanılmıyorsam 12 saat uyumuş olabilirim. İşin teknik malzeme taşıma kısmını, sağladıkları 6 adet eşek ile halleden İran'lı arkadaşlarda ilk defa federasyonları çatısı altında bir araya geliyorlardı. Yaklaşık 20 mağaracı(10 kadarı Tebriz Azeri Türkü) ve biz bir arada idik. İngilizce Türkçe anlaşmanın sonucunda uzlaştığımız cümle 'Let's Gedek' Mahyar'ın icadı idi.

Gar Parau mağarası ile dalıştan geldiğim Palau adasının isim benzerliğini aktarmadan durmadım, Palau'da her gece gördüğümüz dolunay, Parau mağarasının üstünde devam ediyordu. Herhalde 10 gün dolunay gören tek insan benimdir. Bir Anekdote daha, teknik malzeme olarak getirdiğimiz malzemeleri taşıyan çantanın ismi 'Dena' , Zağros dağlarında 4100 metrelik yüksek tepelerden birinin ismi imiş, bunu sonradan öğrendim çünkü, biz kulüpte çantalara isim verirken 'Dena' ismini Mars'ta keşfedilen mağaralardan birinin ismi olarak belirlemiştik. Çantayı da tesadüfen almıştım, isim kısmı sonradan ortaya çıktı.

Yaklaşık 1 ay önceden bizi davet eden İranlı arkadaşımız Houssein ile mail yazışmalarımız biraz geç oluyordu, çünkü Hüseyin İngilizce az bildiğinden yazışmaları bir başka arkadaşından yapıyorduk. Havaalanında Ender'le uçuş saatini beklerken, neler yaşayacağımız hakkında en ufak bir tahmin bile yürütemiyorduk, Hem 'İran' olması, hem ciddi bir mağaraya gidiyor olmamız, İlk Türk ekip olmamız, üstüne bir de kesin olmayan sifon dalışı olasılığı, soru işaretleri, ekibi tanımama, yüksek irtifa olması, derin olması, işin ciddiyetini ortaya koyuyordu. Bu sebep ile telefonlarında çekmeyeceğini düşünerek, yer belirleme sistemimizi yanımıza alarak, bulunduğumuz noktayı an be an, ilgili web sitesine ileterek, merak eden arkadaşları ve aileleri bilgilendirmeye çalıştık.

Biz kendi kamplarımızdan güzel beslenmeye alışmışız, tabi ki İranlı arkadaşlar yiyeceklerini bizlerle paylaştılar ama biz de yanımızda hiçbir gıda getirmemiştik(benim bademler dışında) suyunda olmadığı ortamda su bir gün sonra eşeklerle geldi. 5 günlük bize verilen su miktarı 4.5 litre idi. Az yemek, az su, az uyku, geceleri -5 derece sıcaklık(dışarıda) beslenmeyi ve su kaybını ihmal etmemeyi gerektiriyordu.

İranlı arkadaşlar aslen dağcı ve kaya tırmanıcısı idiler yaşları 22-30 aralığında değişen gerçekten güçlü, sırt teknikleri biraz zayıf, döşeme bilgisi açısından birkaç kişi dışında genelde , bizim anladığımız tarzın dışında idiler, şöyle idi 4 metrelik duvarlarda ip yerine baca yaparak çıkıyorlardı.

3000 metrede 5 gün geçirmek, insanda şöyle etkiler yaratıyor. Bizim gibi deniz seviyesinden gelen insanlarda, uyku hali ve yorgunluk belki biraz da baş ağrısı, İran yüksek bir ülke olduğu için Tebriz(1800 metre) Tahran(1200 metre) irtifaları, İranlılar için sorun oluşturmuyorken, bizi biraz etkiledi ama 24 saat sonra artık biz de hazırдық. Dinleniş uyumuş, biraz beslenmiş olarak, giriş yapacak ilk ekibe angaje olarak, hem onlara taşınacak çantalarda yardım etmek hem de ortamı görmek amacı ile 2 saatlik -150 metreye kadar bir giriş yaptık. Mağaranın ağız 3000 metrede olduğu için, içerisi gayet soğuk 5 derece, çamur ve çok sayıda daral var, (sırt çıkarmak gerekiyor) daral pasajlar 100 metre ile 150 metre arasında değişen uzunlukta, mağara aslında dar bir çatlak, su aradan yol bulmuş, irili ufaklı 10, 15, 25, 35, 45 metrelik ip inişleri çok sayıda darala açılan 2 metrelik inişler(ipsiz kaya tırmanışı) yine çok sayıda 3 yada 4 metrelik inişler(bazılarında ip var) ipsiz olanlardan tekrar kaya inişleri var idi. Ara kamp - 350 metrede dar bir çatlağı çok tehlikeli bir tırmanışa yukarı doğru çıkan, trolleyen olamamış, trol diyelim, bir ip vasıtası içinde çamurlar içinde bir istasyona oradan tekrar çamur içinde ara kampa çıkan bir ip(hangisi en az 6 adet farklı düğüm ve ipin içinden , bir tanesini seçiyorsunuz) varılıyor.

Döşemelerde ilginç olan, kilitsiz karabina kullanımı, yanlış istasyon seçimleri(istasyonu daralın içine yapma gibi, çık çıkabilirsen) statik ve dinamik ipi beraber kullanma, aynı istasyonda 4 farklı ip(sarı, kırmızı, pembe, seç beğen çık) şanslıysan birazda çamaşır ipi(bir yerde 4 metre çıktım fena olmuyor) düz kulak yerine yerli yapım yamuk kulak kullanımı, az ip olduğundan kısa inişlerde hagada hugada(el, kol, bacak, kafa dörtlemesi ile çıkma) tekniği ile çıkma sayabiliriz. Toplam 25 iniş istasyon var ama son 20 ile 25 arası arasında 20 metre boyunuz kadar suyun içinde ilerliyorsunuz su ısısı 3 yada 4 derece. Ara kamp sonrasında devam eden takılmadan geç(takıl geç) sırasında Ali Rıza'nın repliği, ' Don't trust the rope'(ipe güvenme) bilmem ne kadar kafanızda canlanıyor. Bitmedi, daha önceki ekspedisyonlarda 6 mağaracının çeşitli sebeplerden kaza sonucu ölmesi, 2 sinin mezarının içeride bulunması, birçok mağaracının da hipotermi sonucu çok sıkıntılı anlar geçirmesi, mağaranın zorluk derecesini özetlerken, Mağaraların Everesti tanımlamasını hak ediyor.

E ne işiniz var burada mı ? dediniz☺ , Haklısınız ne işimiz vardı. İşimiz zor işleri başarmaktan duyacağımız keyif, olası keşifler, Türk-İran mağaracılık ittifakı, beraber yapacağımız her iki ülkedeki ortak operasyonlar, kısacası mağaracılık yapmak idi.

3 üncü gün itibari ile , asıl döşeme için ekipler halinde İranlılar çalışmaya başladı, biz ben Ali Rıza Ender ve Sait döşemenin bitmesinden sonra , hızlıca -750 metreye inip dalışı yapmak üzere plan yaptık. Döşemenin(!) uzaması, ekiplerin geç çıkması, bizim girişimizi geciktirdi, ama saat 15.00 gibi girişe başladık. Mağara çok soğuk olduğundan çift kat içlik ve tulum, kuru giysiler ile olası hipotermi ve ıslanmalara karşı ayrı bir çanta hazırladık, dalış malzemeleri ilk giden gruplarla -750 metreye taşınmıştı. Yada en azından biz öyle zannediyorduk. İlk önce 3'cü istasyondaki döşemeyi değiştirmeye işe başladık 40 dakika burada zaman geçirdikten sonra hızlıca inişe devam ettik. Az önce bahsettiğim negatif döşeme özelliklerine rağmen -600 metre civarında öyle bir noktaya geldik ki, tamam mı devam mı sorusu vasil oldu. 4 metre bir inişin başında ip var idi, ama sadece kayaya süs niyetine asılı duruyordu, inmesine inerdik ama çıkış ne olacaktı, mağara gerçekten çok soğuktu ve zaten ıslanmış durumda idik. Birde benim açımdan çok soğuk bir suya dalış yapma durumu sinirlerimi iyice geriyordu, ama her şeye rağmen devam etmek istiyordum. Zaten Ali Rıza

daha önden devam etmişti, Ender bundan sonrasının çok riskli olacağını belirterek, geri dönüş sinyalinin verdi. Zaten bu durumda ısrar edecek durumda olmadığımızdan, geri dönüş başladı, dönüşte bir çanta benim hediyem oldu, inişte sağ olsunlar yorulmayayım diye bana çanta taşıtmamışlardı. Dönüşte Sait'i ara kampa bıraktık, hem haber versin hem de dinlensin diye, dönüşte inişe geçen iki Hüseyin'ide durumdan haber ettik, çok az dinlenerek ama sürekli hareket ederek yaklaşık 20 saat sonra mağaradan çıktık, gerçekten çok yorulmuştuk. Ana kampta durumu özetledik. Ve dinlenmeye geçtik. İlk inen ekipler ve diğer arkadaşlar yaklaşık 30 saat sonra geri geldiler , aradaki bekleme çok stresli idi, olası bir kurtarma yada hipotermi durumuna karşı yedek ekipler içeri girerek yemek ve kuru eşya taşıdılar. Sonuçta herkes güvenli ama yorgun, bir ekip kampta dinlenip 40 saat sonra, ara kampta kalan ekip 3 gün sonra, içeride kalan çantalar ertesi gün dinlenmiş bizlerin aracılığı ile geri çıkarılarak operasyon sonlandı. Sonrasında 7 saat aşağı iniş , bütün yorgunluğun üstüne anekdot bir eşeğin 3 takla atıp yuvarlanıp tekrar yürümeye devam etmesi idi. Sonuçta kazasız belasız operasyonu sonuçlandırdık.

İngilizlerin 2'ci gelişlerinde oldukları'' Ghar Paraued"* tanımı kadar olmasa da, İranlılar açısından sil baştan yeni döşeme yapılması, 3 ara kamp kurulması, daha iyi planlama ve beslenme ve ekipman tedariki ile sonuca gidilebileceğini belirttik. Bizim açımızdan ise Türkiye'den İran'a giden ilk ekip olmanın gururu, yüksek irtifa mağaracılığı hakkında deneyim, farklı ekiplerle beraber çalışabilme, hiç bilmediğimiz bir ortamda , kısıtlı malzeme ile idame, derinde yapılacak sifon dalışı için hazırlanma, malzeme tedariki olası eksikler ve optimizasyon nasıl daha iyi olur, sonuçlarına dair farklı tecrübeleri edinmekti.

Ali Hakan EĞİLMEZ

*'Gar Paraud' , olma deyimi, mağaranın -600 metreye gelmesinden sonraki, sene planlamasında; mağaranın daha derine gitme potansiyeli olması ihtimali ile, çok fazla sayıda teknik malzemenin, bir sonraki sene helikopter ile yukarı taşınması, malzemenin mağara içine taşınması, ama sonrasında -700 metrede mağaranın sifonla sonlanarak o kadar malzeme ve taşınmanın boşa çıkması anlamında kullanılır. Yani her mağaranın derine gitme durumu heyecan verici olabilir ancak sonuç hayal kırıklığı ile sonuçlanırsa, 'Gar Paraud' olursunuz.